

Του **Πέτρου Νομικού**
Μα τί του είπε;

...Και η προεκλογική δράση πρέπει να γίνεται όχι με το πνεύμα της επιτυχίας όσο το δυνατό περισσότερων βουλευτικών θέσεων, αλλά με το πνεύμα της κινητοποίησης των μαζών με τα συνθήματα της προλεταριακής επανάστασης. [...] Κάθε κίνημα των μαζών πρέπει να χρησιμοποιείται (απεργίες, διαδηλώσεις, ταραχές μέσα στους στρατιώτες και τους ναύτες κλπ.). Όλες οι προλεταριακές οργανώσεις πρέπει να σπρώχνονται σε μια ζωντανή δράση. (Απόφαση του 2ου Συνεδρίου της Κομιντέρν)

Θα ήταν νομίζω εξαιρετικά διδακτικό να αντιπαραβάλει κανείς τα άρθρα από διάφορες φωνές της ΑΝΤΑΡΣΥΑ, όσα είδαν το φως της δημοσιότητας τις παραμονές των ευρωεκλογών με εκείνα της επαύριον της «ήττας». Καλύπτουν ολόκληρο το φάσμα, και τις πιο λεπτές αποχρώσεις των διαβαθμίσεών του, από το «άντε και τον βγάλαμε τον πρώτο αντικαπιταλιστή ευρωβουλευτή» μέχρι το «τί γυρεύουμε εμείς στο εκλογικό παζάρι». Το ότι οι δύο πόλοι προέρχονται από διακριτά πολιτικά μικρο-περιβάλλοντα και τα διαχώρισε χρονικά η κάλπη, μετά βίας και δια μικροσκοπίου σώζει τα προσχήματα μιας γκροτέσκας σύμπτωσης επί του σώματος της ΑΝΤΑΡΣΥΑ: Ο κοινοβουλευτικός κρετινισμός ως η άλλη όψη του αριστερίστικου αναχωρητισμού.

Στο ενδιαμέσο όλοι - κάθε οργάνωση - αποδίδουν τα πενιχρά ποσοστά των εκλογικών αποτελεσμάτων της ΑΝΤΑΡΣΥΑ, σε σημεία του ιδιαίτερου προγράμματός τους που δεν υιοθετήθηκαν από την ΑΝΤΑΡΣΥΑ και όχι σε εκείνα που υιοθετήθηκαν. Έτσι, για παράδειγμα, η «συμπόρευση» κατ' άλλους επέδρασε αρνητικά διότι δεν επιτεύχθηκε ενώ κατ' άλλους διότι καν επιδιώχθηκε. Η συνθηματολογία ήταν σύμφωνα με κάποιους όχι αρκετά και έγκαιρα προσανατολισμένη στην αντι-ΕΕ κατεύθυνση, ενώ άλλοι πάλι διατείνονται το αντίθετο, ότι ο επίμονα μονομερής συνθηματολογικός αντι-ΕΕ θόρυβος, θόλωσε το υπόλοιπο μεταβατικό πρόγραμμα και τον αντικαπιταλιστικό εργατικό του χαρακτήρα. Μερίδα άρθρων ενοχοποιεί το οργανωτικό πρόβλημα της ΑΝΤΑΡΣΥΑ και τις παρασπονδίες της Πάτρας ή του

Χαλανδρίου. Όλα αυτά είναι πραγματικά προβλήματα της ΑΝΤΑΡΣΥΑ τα οποία αντιστοιχούν σε διάφορες αναγνώσεις της σημερινής κατάστασης των πραγμάτων και συνεπάγονται διακριτά πολιτικά σχέδια και στα οποία προβλήματα η απάντηση είναι αναπόδραστος όρος πολιτικής ανάπτυξης του εγχειρήματος της ΑΝΤΑΡΣΥΑ. Ο συγγραφέας αυτών των γραμμών δεν στέκεται ουδέτερος απέναντί τους. Ισχυρίζομαι όμως ότι μόνο δευτερευόντως επηρέασαν το συγκεκριμένο εκλογικό αποτέλεσμα.

Όλο αυτό το φάσμα απόψεων βρίσκεται πάνω σε κάποιες κοινές βάσεις.

Η πρώτη από αυτές, είναι ότι η εκλογική καταγραφή αποτελεί μια μέσες-άκρες πραγματική απεικόνιση του πολιτικού σκηνικού και ότι, περαιτέρω, είναι μεταφράσιμη σε όρους ισοζυγίου της ταξικής πάλης.

Κοντά σε αυτή την αντίληψη και πάνω στη βάση της, πάει και η πίστη ότι υπάρχει ένα «έξυπνο» σύνθημα ή μια «έξυπνη» συμμαχία που σου εξασφαλίζει δια μιας, την εκλογική εύνοια της εργατικής τάξης και των συμμάχων στρωμάτων. Κάτι σαν μια ανεκδοτολογική μεταφυσική της επικοινωνίας του δαιμόνιου πωλητή που ψυχανεμίζεται το «κουμπί» του πελάτη και τον γητεύει πετώντας μια μαγική φράση στην κατάλληλη στιγμή και, είναι να απορείς: «μα τί του είπε;». Μόνο που εδώ, ένα πολιτικό μέτωπο κομμάτων υποτίθεται ότι θα ψυχανεμιστεί το ανύπαρκτο «κουμπί» μιας τάξης υποτυπωδώς συγκροτημένης πολιτικά και θα τη γητέψει στην επανάσταση!

Η κινητοποίηση των μαζών ξεχείλιζε σαν χείμαρρος, ο αναβρασμός στις γειτονιές της εργατικής τάξης της Πετρούπολης ήταν προφανής. Ακούγαμε μόνο τους Μπολσεβίκους.....

N. Sukhanov «Απομνημονεύματα»

... και τρεις περίπου βδομάδες μετά, στις εκλογές για την Συντακτική Συνέλευση, με το αστικό κράτος σωριασμένο σε συντρίμια, χωρίς κατ' οίκον τηλεοπτικό βομβαρδισμό και με τα σοβιέτ στα καλύτερά τους, οι νικητές μπολσεβίκοι που «μόνο αυτούς άκουγαν», πήραν..... 23,5% και οι SR σχεδόν τα διπλά, και από τις 707 έδρες η δεξιά πτέρυγα των SR βρέθηκε με 299 έδρες έναντι 168 των μπολσεβίκων. Σε μια ηθελημένα φαιδρή σύγκριση, το τοτινό 23,5% των μπολσεβίκων είναι πολύ χειρότερο νούμερο από το τωρινό 0,72% της ΑΝΤΑΡΣΥΑ!

Δεν είχαν ούτε λάθος σύνθημα, ούτε φάλτσα στις συμμαχίες, ούτε οργανωτικά προβλήματα, ούτε τις μάζες σε κινηματική ύφεση.

Όπως οι παπάδες σε κάθε τελετή αρχίζουν με το «ευλογητός ...» έτσι και όλες - ή σχεδόν -

οι τοποθετήσεις που διάβασα, δεν παραλείπουν να αρχίσουν με το δικό τους ευλογητός: *«οι εκλογές αποδίδουν στρεβλά την ταξική πάλη αλλά....»* και συνεχίζουν σαν να μην το είπαν, παίρνοντας τους μετρητοίς τα θέσφατα του εκλογικού αποτελέσματος. Σε τι συνίσταται όμως αυτή η στρεβλότητα και πώς και σε ποιο μέτρο γίνεται να αρθεί, κανείς δεν μας λέει.

Η στρέβλωση της ταξικής πάλης έτσι όπως παρουσιάζεται στην εικόνα των εκλογικών αποτελεσμάτων έχει να κάνει με την ίδια την εκλογική διαδικασία. Ο Pierre Bourdieu συνοψίζει σε τρεις ψευδείς σιωπηρές παραδοχές τον ισχυρισμό του ότι *«Η κοινή Γνώμη δεν Υπάρχει»*, 1972:

- 1.** Είναι ψευδές ότι η παραγωγή μιας πολιτικής θέσης είναι προσιτή σε όλους.
- 2.** Είναι ψευδές ότι όλες οι απόψεις είναι ισάξιες
- 3.** Είναι ψευδές το πλαίσιο του εκλογικού ερωτήματος: Αυτός που θέτει την ερώτηση μπορεί και το κάνει μόνο στη βάση μιας συναίνεσης γύρω από το ζήτημα που αξίζει να απαντηθεί την οποία ο ίδιος έχει επιβάλει. (κι όποιος δεν τον πιστεύει, ας ρωτήσει τον Gramsci)

Αν η «Αναλυτική» (πρακτικά) του Κοινοβουλίου εξέφραζε τη βούληση της βελγικής αστικής τάξης πριν από έναν αιώνα, σήμερα πρέπει πριν απ' όλα να μελετήσει κανείς την ετήσια έκθεση της Société Générale ή εκείνη που εκδίδει η Brufina εν όψει της γενικής συνέλευσης των μετόχων των εταιρειών της για να μάθει την πραγματική γνώμη των καπιταλιστών. (Ernest Mandel «Η Μαρξιστική Θεώρηση του Κράτους») 1969

Η εκλογική διαδικασία είναι ένα τελετουργικό εκλογής προσώπων σε ένα διακοσμητικό πολιτικό όργανο όπως είναι το κοινοβούλιο – και το ευρωκοινοβούλιο ακόμη διακοσμητικότερο, οι δε συνεδρίες του εμποροπανηγύρεις της βιομηχανίας του sex, κι ας μην είναι η ΑΝΤΑΡΣΥΑ αυτή που δεν θα το ξεμπροστιάσει.

Τα ερωτήματα που τίθενται σε αυτή την εκλογική διαδικασία, πίσω από το εκλογικό παραβάν, είναι τελείως άλλης τάξης, σε ένα τελείως άλλο πλαίσιο, από αυτό της καθημερινής ζωής. Ο κόσμος πάει και ψηφίζει για μια αφηρημένα αγαθοποιό πολιτική γνωρίζοντας ότι πρόκειται για μια αρλούμπα που απλώς δεν έχει τίποτε να κάνει με την επίγεια ζωή του, κατά τον ίδιο τρόπο που πηγαίνει και στην εκκλησία για να ακούσει πως τα πράγματα θα ήταν θαυμάσια αν ζούσαν όλοι «κατά το λόγο του θεού» ξέροντας ότι αυτό είναι ακόμα μια αρλούμπα που σε τίποτα δεν έχει να κάνει με την επίγεια ζωή του και ότι για κανένα καθημερινό του πρόβλημα δεν έχει την παραμικρή λύση ο θεός. Ούτε και το (ευρω-

κοινοβούλιο έχει, και σε κανέναν από τους δύο δεν απευθύνεται για τα καθημερινά του ψηφοφόρος.. Η εκλογική διαδικασία και η περί αυτήν «κεντρική εκλογική σκηνή» είναι αδιαπέραστη από τα συνθήματα και τις πολιτικές που βρίσκονται εκτός του καπιταλιστικού πλαισίου για τον ίδιο λόγο που και η κυριακάτικη λειτουργία είναι επίσης αδιαπέραστη από αυτά και δεν φταίει γι' αυτό η τηλεόραση, όπως αποδεικνύει το παράδειγμα της Συντακτικής Συνέλευσης του 1917.

Όπως έδειξε ο Bourdieu, το πλαίσιο της αστικής εξουσίας και η ύπαρξη του αστικού κράτους είναι δεδομένα από τη στιγμή ήδη που ψάχνεις το εκλογικό σου τμήμα στις τοιχοκολλημένες ανακοινώσεις του Δήμου και επαρκούν για το σκοπό τους. Άρα κάθε φωνή που αμφισβητεί αυτό το κράτος, βρίσκεται ήδη και εξ ορισμού εκτός του ορατού φάσματος του ψηφοφόρου. Σε αυτό το σημείο μόνο, μπορεί κανείς να προσθέσει και την επικουρική δράση των ΜΜΕ, έτσι που ελάχιστοι να βλέπουν καν κάτι αριστερότερα του ΚΚΕ. Εκεί δηλαδή όπου ένας πολιτικοποιημένος φοιτητής βλέπει καμιά δεκαπενταριά κόμματα, που θα ξεχάσει βέβαια όταν αποφοιτήσει, ο ψηφοφόρος δεν βλέπει τίποτα.

Επιπλέον, ο εργάτης ψηφοφόρος ξέρει πολύ καλά ότι η ψήφος του δεν αλλάζει τη ζωή του, τουλάχιστον όχι επί τα βελτίω, και καθώς είναι ως συνήθως - αλλά στην περίοδο της μεγάλης καπιταλιστικής κρίσης ακόμα περισσότερο - με την ψυχή στο στόμα, το μόνο που τον ενδιαφέρει είναι να μην αλλάξουν απότομα τα πράγματα, ώστε να προλάβει κάπως να αντιδράσει ατομικά για να επιβιώσει. Η ψήφος στο ΣΥΡΙΖΑ είναι ήδη πολύ τολμηρή επιλογή από αυτή την άποψη, γι' αυτό και μετριάζεται από το, ορατό ήδη, εκλογικό πλαφόν ασφαλείας της τάξης του 30%. Μόνο ο εργάτης που πιστεύει στη νίκη της τάξης του τολμά, αλλά τότε το καθήκον του δεν θα ήταν να ρίξει το «σωστό» χαρτάκι στο κουτί. Το γεγονός αυτής της στάσης του εργάτη ψηφοφόρου, είναι εκείνο που αντικειμενικά κάνει το εγκλωβισμένο στο ΣΥΡΙΖΑ μέρος της επαναστατικής αριστεράς να καταπίνει αμάσητες της δεξιές ζεϊμπεκίες του Αλέξη: Αν θέλεις κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ με εκλογές, πρέπει να πείσεις τον εργάτη ψηφοφόρο να σε ψηφίσει, δηλαδή να τον πείσεις ότι τα πράγματα θα πάνε προς το καλύτερο με το ΣΥΡΙΖΑ μεν, αλλά σάμπως να ήταν ο Σαμαράς πρωθυπουργός. Με τον Μελισσανίδη καθησυχασμένο και τον Δασκαλόπουλο ταϊσμένο. Τώρα αν αυτό δεν γίνεται με εργατικούς όρους παρά μόνο στο βασίλειο του Κάμελοτ, είναι άλλη ιστορία.

Έτσι, η ετεροβαρής επιμονή στο σύνθημα «έξω από την ΕΕ» ή αντίθετα μια πιο ισορροπημένη προβολή του μεταβατικού προγράμματος δεν επηρεάζει ουσιαστικά το εκλογικό αποτέλεσμα γι' αυτό και οι αστοί δεν πολυσκοτίζονται για προγράμματα. Η αριστερά επιμένει παραδοσιακά στο πρόγραμμα, αλλά έχουμε ξεχάσει γιατί το κάνει. Το κάνει λοιπόν, γιατί περιλαμβάνεται στην εκλογική συμπεριφορά των πολιτών ψηφοφόρων το

να ακούνε προεκλογικά, το κάνει δηλαδή γιατί έχει επιπλέον ακροατήριο. Έτσι, ενώ είναι αλήθεια ότι το μονομερές και μονότονο «έξω από την ΕΕ» συσκοτίζει το πολιτικό στίγμα της ΑΝΤΑΡΣΥΑ και ισοπεδώνει το μεταβατικό της πρόγραμμα, η ζημιά δεν είναι ότι ρίχνει τα εκλογικά ποσοστά, αλλά ότι αυτή η συσκότιση με τη σειρά της επιβραδύνει, στο μέτρο του ειδικού βάρους της ΑΝΤΑΡΣΥΑ, την ανάπτυξη της ταξικής πάλης και είναι επομένως πολύ σοβαρό πρόβλημα για να αναχθεί σε απλή, επικοινωνιακής τάξης εκλογική αστοχία: όταν η ευκαιρία για άνοδο της ταξικής πάλης έχει χαθεί, είναι μάλλον αδιάφορο το εκλογικό ποσοστό. Αν είναι η συνθηματολογική μονομέρεια να διορθωθεί για να επιτευχθούν μεγαλύτερα εκλογικά ποσοστά, έχει γίνει το σωστό πράγμα για λάθος λόγο. Και τότε κινδυνεύει, μια ενδεχόμενη νέα εκλογική αποτυχία (πράγμα πιθανότατο με τα εκλογολαγνικά μεγαλοπιασίματα περί αντικαπιταλιστή ευρωβουλευτή) η οποία θα χρεωνόταν, βεβαίως, στο άνοιγμα της προγραμματικής βεντάλιας να επιβάλει το πισωγύρισμα στο «ένα μοναδικό καθαρό σύνθημα-κλειδί» και φτου κι απ' την αρχή.

«Στη ζυγαριά μιας εκλογικής στατιστικής χίλιοι φασιστικοί ψήφοι ισοδυναμούν με χίλιους κομμουνιστικούς ψήφους μα στον επαναστατικό αγώνα χίλιοι εργάτες που δουλεύουν σε ένα μεγάλο εργοστάσιο αξίζουν εκατό φορές πιο πολύ απ' όσο χίλιοι κρατικοί υπάλληλοι, γραφιάδες, μαζί με τις γυναίκες και τις πεθερές τους». (Λ. Τρότσκι: «Το Κλειδί της Διεθνούς Κατάστασης Είναι στη Γερμανία», 1931)

Η δεύτερη κοινή βάση είναι η πρακτική της αποτίμησης του εκλογικού αποτελέσματος μετρώντας με τα αστικά μέτρα της εκλογικής μαγειρικής και βρίσκει επίσης σε κατάφωρη αντίφαση με το ξόρκι της στρεβλής απεικόνισης της πραγματικότητας από τον εκλογικό φακό. Διαβάσαμε αίφνης ποιο αβυσσαλέο κενό χωρίζει το 2,99% από το 3% : παρότι λέει το εκλογικό μέτρο ήταν 3,76% , δεν ήταν εντούτοις πιθανό αστικό κόμμα να βρεθεί με υπόλοιπο μεγαλύτερο του 3% μετά την πρώτη κατανομή, πράγμα που θα σήμαινε ότι εφόσον δεν περνούσαν κι άλλοι τον Ρουβίκωνα του 3%.... κλπ κλπ. Ε, καμιά φορά πρέπει να βγαίνει κανείς και λίγο από τον κόσμο του και να διαβάσει όσα γράφει ο ίδιος με ψύχραιμο μάτι. Θα αποφύγει αρκετές γελοιοποιήσεις!

Θα αποφύγει πρώτα - πρώτα την έκπτωση να εκλιπαρεί για ό,τι νά'ναι ψήφους, για την ψήφο **«της πεθεράς του γραφιά»** η οποία θα ψήφιζε λέει ΑΝΤΑΡΣΥΑ για λόγους (sic) πλουραλισμού! Το πραγματικό ερώτημα είναι αν σε ψήφισαν οι εργάτες και γιατί, και όχι αν θα στείλεις έναν σύντροφό σου να παραστήσει τον ακόμα πιο γραφικό μέσα σε όλη αυτή τη γραφική συνέλευση του Στρασβούργου. Αν είναι να βγάλεις κάποιο (επιφυλακτικό) συμπέρασμα, τότε πρέπει να ξεχωρίσεις την ψήφο ενός φοιτητή, από την ψήφο ενός εργάτη, από την ψήφο του μαγαζάτορα και όλες αυτές από την ψήφο της έντρομης γιαγιάς που ακούει μόνο

Πρετεντέρη. Θα ήταν αίφνης για πανηγυρισμούς ένα 4% της ΑΝΤΑΡΣΥΑ, αν (για κάποιον, ανεξιχνίαστο ας πούμε, λόγο) το χρωστούσε σε μαζική υπερψήφιση από τη λεγόμενη τρίτη ηλικία;

Αντί να αναρωτιέται λοιπόν κανείς εάν έριξε το σωστό σύνθημα – με όρους μιντιακής επικοινωνιολογίας – ας αναρωτηθεί εάν δημιούργησε εργατική κινητοποίηση με την ευκαιρία των εκλογών. Αντί να μεμψιμοιρεί κανείς για τις οργανωτικές αδυναμίες που δεν διεκπεραίωσαν το φοβερό και τρομερό του «μήνυμα» στους ψηφοφόρους, ακόμα κι αν τους διανθίζει ως ψηφοφόρους των εργατικών συνδικιών, ας αναρωτηθεί για τις άλλου τύπου πραγματικές και βαθύτερες οργανωτικές του αδυναμίες που δεν του επέτρεψαν να οργανώσει *«απεργίες, διαδηλώσεις, ταραχές...»* και με βάση αυτά να τραβήξει το ισοζύγιο της εκλογικής μάχης.

Αντί να βάζει κανείς το άλογο μπροστά από το κάρο και να βλέπει το παραπανίσιο εκλογικό ποσοστό και την «είσοδο στην κεντρική πολιτική σκηνή» ως stimulus για μια κινηματική ανάταση – ό,τι δηλαδή ισχυρίζεται και μάλιστα με ευνοϊκότερους όρους ο ΣΥΡΙΖΑ – ας σηκώσει τα μανίκια για την αντίστροφη σειρά των πραγμάτων κι ας διαπαιδαγωγήσει την οργάνωσή του στη σωστή σειρά των πραγμάτων, ώστε τα ποσοστά να μην δημιουργούν μάταιους ενθουσιασμούς (επομένως και δακρύβρεκτες απογοητεύσεις) στα μέλη της. Αντί να μιλά για την αυξημένη βαρύτητα του κοινοβουλευτικού αγώνα στις σύγχρονες αστικές δημοκρατίες έτσι γενικά και αόριστα, δηλαδή έτσι που το κοινοβούλιο δήθεν θεραπεύει με τα ποσοστά του πάσαν νόσον και πάσαν μαλακίαν, ας σκεφτεί, εάν και πώς θα μπορούσε να βοηθήσει το σύνθημα μιας εργατικής (όχι αριστερής) κυβέρνησης, στην άνοδο της ταξικής συνείδησης. Ή, ας σκαρφιστεί επιτέλους μια καινούργια πολιτική ιδέα κι ας είναι και λάθος. Ένα φρέσκο λάθος είναι μακράν καλύτερο από ένα παλιό.

«Νομίζουμε ότι δεν μπορεί κανείς να είναι διεθνιστής και να είναι ταυτόχρονα υπέρ τέτοιων περιορισμών. Και δηλώνουμε ότι εκείνοι οι σοσιαλιστές της Αμερικής [...], που δεν είναι ενάντια σε κάθε περιορισμό της μετανάστευσης, [...] τέτοιοι σοσιαλιστές είναι στην πραγματικότητα μεγαλοσωβινιστές» ΒΙ Λένιν Γράμμα στην Λίγκα σοσιαλιστικής προπαγάνδας στην Αμερική 1915.

Ο τρίτος κοινός τόπος είναι οι συμμαχίες. Κατ' αναλογία προς το «μαγικό σύνθημα», κάποιες φωνές θέλουν να υπάρχει και μια «μαγική συμμαχία». Ο χαρακτήρας μιας συμμαχίας όμως δεν καθορίζεται επί τη βάση των προθέσεων ή των δηλώσεων ή, ακόμα χειρότερα, των αυθαίρετων ονοματοδοσιών. Μια συμμαχία κομμάτων σε συνθήκες κινηματικής νηνεμίας και η οποία δεν υπηρετεί συγκεκριμένη πρακτική αναγκαιότητα της ταξικής πάλης

είναι αντικειμενικά μια εκλογική συμμαχία. Όμως, είναι άλλο πράγμα μια εκλογική συμμαχία που σημαίνει ένα, έστω και ντροπαλό για την ώρα, λαϊκό μέτωπο από τα πάνω, με άξονα μια παράλληλη πολιτική μιας «πραγματικά αριστερής κυβέρνησης» δίπλα στην απλά «αριστερή κυβέρνηση» του ΣΥΡΙΖΑ το οποίο χωράει κάμποσα αστικά πολιτικά σχέδια ή κόμματα, και είναι ένα άλλο πράγμα μια συμμαχία για την εργατική υπόθεση που σημαίνει ενιαίο εργατικό μέτωπο πρώτα και κύρια από τα κάτω. Οι παράλληλες πολιτικές προοπτικά συμπίπτουν και η κατρακύλα του ΚΚΕ από την «πραγματική αλλαγή» του '81 μέχρι το Ζολώτα, αν και τυπικό, διαχρονικά, μοτίβο αυτού του πολιτικού χώρου, θα έπρεπε να διδάσκει. Είναι άλλο πράγμα μια εκλογική πρόταση πάνω σε ένα αστικό πολιτικό σχέδιο, όπου μόλις και μετά βίας στριμώχνεται το «έξω από την ΕΕ» και άλλο ένα εργατικό ενιαίο μέτωπο πάνω σε ένα μεταβατικό πρόγραμμα προς την εργατική εξουσία. Κι αν το δεύτερο είναι δυσκολότερο, αυτός δεν είναι λόγος για να προτιμήσεις το πρώτο. Δυστυχώς, αν και όλοι συμφωνούν ότι το και ατελέσφορο σούρτα-φέρτα με τον Αλαβάνο «οὐδὲν ὠφέλησε τὴν πόλιν» δεν είναι εντούτοις αποδεκτή τούτη η απλή αλήθεια, ότι στην προοπτική της εργατικής υπόθεσης τα κόμματα εργατικής αναφοράς μπορούν να έχουν πολιτικό ενδιαφέρον για δύο λόγους. Είτε γιατί συγκεντρώνουν πολλούς εργάτες στις γραμμές τους, είτε γιατί κομίζουν νέες επαναστατικές ιδέες. Και το σχέδιο Β (ου μην, αλλά και το ΕΠΑΜ και η ΕΛΛΑΣ) δεν έχει ούτε λέπι από εργάτη, κι ας μη μιλήσουμε καλύτερα για τις επαναστατικές ιδέες ενός κόμματος που γυρεύει να αποτρέψει δια της νομισματικής οδού την άφιξη μεταναστών στα σύνορα της «φιλτάτης πατρίδος» που «δεν αντέχει άλλους», κάνοντας τα στραβά μάτια στα φαρμακονήσια.

Πριν μιλήσει κανείς για συμμαχίες πρέπει να μιλήσει για τους εργάτες και τις οργανώσεις τους με τις οποίες βρίσκεται δίπλα-δίπλα στις απεργίες, στις διαδηλώσεις, στην ταξική πάλη. Συμμαχίες που θα φέρουν εργάτες δεν υπάρχουν· το ανάποδο: οι αγωνιζόμενοι εργάτες φέρνουν συμμαχίες. Πριν μιλήσει κανείς για συμμαχίες θα πρέπει να λογαριάσει οργανικά σε αυτές την πάλη ενάντια στο φασισμό, όχι σαν απαραίτητο πολιτικό αξεσουάρ ενός εκλογικού (λαϊκού) μετώπου ταξικής συνεργασίας, αλλά σαν συγκεκριμένο καθήκον της οργανωμένης εργατικής τάξης και ταυτόχρονα σαν έναν άξονα οργάνωσής της.